

reformatör uppträder; han skall säkert finna sinnena förberedda. Endast på denna väg och genom större omsorg om den allmänna undervisningen kunna Jesuiterne och deras vederlikars sträfvanden göras ostadliga. Men af tvångsåtgärder följer i detta fall, såsom alltid, der det gäller vetande och öfvertygelse, endast förökadt nit och en mera hemlig men derföre äfven stadligare verksamhet hos dess apostlar.

10 18 DEN SVAGAS STYRKA.

Saima n:o 43, 44, 46, 47, 48, 49 och 50 23. och 30. X, 13., 20. och 27. XI, 4. och 11. XII 1845

I.

Österbotten är ett fult land. Hvar och en, som rest öfver dess ändlösa sandmoar och mossor, dess låga stenhöljda skogsbackar, dess platta åkerfält, vet att derom förtälja. Men bland all denna en karg naturs enformighet finnas ängder af stilla oförgätligt behag. De här och der sammangyttrade skärgårdarne, med deras löfbeklädda, af en för
 20 norden yppig vextlighet öfverhöljda holmar, med deras mångfaldiga lugna, af sommarsolen förgyllda vikar och sund, äro trakter, dem en människa med sinne för naturens skönheter icke så lätt förglömmar. Likaså genomlöpes landet af talrika friskgröna bälten, långsamt de många sakta framsmygande åarne. Det är vid dessas stränder största delen af landets befolkning finnes bosatt. Än utbreda de sig till stilla, genom en fortgående vall af lummig al och vide beskuggade fjerdar, än störta de i hvitkummande forsar ned öfver en bädd af klipphällar och stenar, På deras bräddar utbreder sig en långsträckt karta af vexlande
 30 åkrar och ängsfält, sakta sluttande mot stranden från den jemna skogsvägg, af hvilken de på andra sidan begränsas, och som ofta åtföljer hvarje flodens krökning. Vanligen består den närmaste stranden af äng, uppöfver denna vidtagna åkrar med byar eller enstaka gårdar och tätt invid dem skogen. Men ofta tränga både åkrar och bostäder fram till flodbrädden så nära, att husens grundval stundom besköljes af vårfloden.

Det var vid en af dessa åar man på en kulle ett stycke upp ifrån stranden såg en landtlig bostad, utmärkt framför de närgränsande endast af flera och större fönster och tvenne hvitmenade skorstenar på hufvudbyggnaden samt af en trädgårdsanläggning nedan för densamma.
 40 Dess två syrener vid hufvudgångens början, med en löfsal af rönnar vid dennas slutpunkt, och sparsama bärbuskar i tvenne hvarandra korsande alleer voro ett oafslått föremål för bondbarnens begär och för föräldrarnes beundran. Man såg dem hvarje söndag i skilda grupper stå lutade mot den omgifvande ståndgårdsgården och med välbehag beskåda dessa trän och buskar och den mellan dem strödda prålände blomsterverlden af vallmo, pioner och ringblommor. Och då ingen sade dem, att de med ringa möda kunde hafva det lika väl, så åtnöjde de sig med den ögonfägnad herrgårdens oupphinneliga
 50 anläggningar erbjödo dem. I denna fanns dock en invånare, hvars slösande frikostighet på blomsterfrön och föreläsningar öfver blomsterkulturen gummorna hade att tacka för ett och annat praktexemplar af nämnda exotiska vexter, hvilka på pörtets fönsterkarm herrligt uppspirade ur mjölkbunkar och näfverrifvor.

Men denna gifmilda blomsterälskarinna förtjenar i sanning en egen rad, ty hon sjelf var ett praktexemplar bland ortens landtliga skönheter.

Ett kastanjebrunt lockigt hår är så sällsynt i vår nord, att jag knappt skulle trott det finnas, om jag icke sett det i rika lockar nedfalla öfver Amalias kinder, ännu sedan dessas rosor redan bleknat, och då blott ett vemodigt qvällsken återstod af hennes mörka ögons försvunna ungdomseld. Men vid den tid, om hvilken vi tala, lefde hon i sin fägrings blomsterdagar, i sitt adertonde år. Och de, som då någon söndagsmorgon sett hennes smärta vektfulliga skepnad hasta långsamt den öfver ängarne framslingrande gångstigen mot den icke aflägsna kyrkan, hafva försäkrat, att de aldrig funnit mera smak och behag i en hvit klädning, en ljusröd sidenshavlett och en schäferhatt med röda band, än i dem, som vid denna tid utgjorde Amalias helgdagsdrägt. 10

Också hade hennes barndom och ungdom fostrat henne till helsa och frimodig glädje. Från den tidigaste barndomens lek med kor af glänsande stenar, får af grankottar, stäfvor och bunkar af hundflokans rör, i den lilla skogsdungen med tjärdalen, till venster om gården, hade hon öfvergått till vård om fåren och om kalvarna i den nedanför belägna hagen, der dessa trifdes så väl mellan de alnshöga ranunklerna, hvilkas blommor hela sommarn ut förgyllde hvarje från buskar ledig plats i densamma. Sedan togo väfvarne och mjölkkammaren hennes raska omsorg i anspråk. Och fastän en vid salongernas tevatten uppfödd kavaljer icke kan begripa, att hennes skönhets vid sådane sysselsättningar kunde utveckla sig, så är detta icke destomindre fullkomligen af ögonvitnen besannadt. Ja man har sagt mig, att till och med en gammal rotfattig gubbe, då han vistades i gården, ofta stod långa stunder fröjdande sina gamla ögon med hennes betraktande, der hon satt vid sin väf, i blått lifstycke och randad kjortel, med bara armar, eller när hon, med ett snöhvitt förkläde till denna lätta drägt, afskummade den ena mjölkbyttan efter den andra. Man skulle knappt trott, att hon kunnat gifva akt derpå. Men hon gjorde det dock stundom och frågade då, om fåren voro hemma, eller bad honom förfärdiga en ny ten till skottspolen eller pinnar till nystfoten eller något annat dylikt. Och jag tillägger, att en qvinna, som icke glädjes till och med öfver tiggarens välbehag vid hennes anblick och ord, har något fel i hjerta eller uppfostran. 20 30

Men när hon gick till kyrkan, kände hon flerfaldiga anledningar till glädje och frimodig förtröstan. Hennes hjerta var skuldfritt, och det var henne derföre en verklig fröjd att så der sedsamt sitta i sin bänk, sjunga med församlingen, fälla några tårar vid slutuppmaningen och vid bönerna känna, att den själafrid, hvarom hon bad, omedelbart lät spörja sig i hennes inre. Söndagen, firad på landet i sommarens fullhet, har desutom ett eget intagande och rörande behag. Att omgifven af en fridfull natur, af solens varma strålfod, speglad i de lugna vattnen, af foglarnes sång och blommors doft, höra kyrkklockans ljud öfverfara ängden och förklinga, meddelar hvarje rent sinne något af den sabbatsro, som herrskar omkring detsamma, och väcker det orenas längtan tillbaka, till den förlorade friden. Och då man efter slutad gudstjenst ser det heldagsklädda folket strömma ur kyrkan, med sinnen frigjorda från dagens omsorger, och anleten, som vittna om en ödmjuk, stilla belåtenhet, lärer denna syn att fatta, med huru litet sann glädje kan köpas. I en stad deremot vet man föga af någon skilnad mellan helgdag och hvardag. Bullret, oron är på båda nära densamma, drägeterna bland den förmögnare folkklassen densamma, oroligt begär, ofrid eller spötsk likgiltighet lika tecknad i allas uppsyn och åtbörder. Lyckligtvis lefde Amalia på landet, delade derföre de känslor helgdagen och kyrkogången inger landtbygdens invånare, var dertill i de 40 50

bekymmerslösa aderton åren och hade ett sådant adertonårigt hjertas, för världens blickar dolda anledningar till ljuf glädje och ljuf smärta – endast till den förra dock på en söndag, såsom den vi beskrifvit.

Ty när hon lemnade kyrkan, stod der ett stycke från kyrkdörren en ung man i blå uniform med pressade förgyllda knappar och underofficersgehänget öfver högra skuldran, en »schersant» af dem, hvilka sedan gjorde sina första lärospån vid Revolaks, Lappo och Alavo. Den unga mannen gick henne till möte med hastiga steg, och hon tvekade icke att träda ifrån stigen ut på gräsplanen, för att möta honom på
10 halfva vägen. – Det gifves qvinnor, unga – och de borde vara oförderfvade – hvilka ängsligt bevaka hvarje ord hvarje rörelse, som kunde för älskaren förråda, hvad i deras hjerta föregår, hvilka ännu, sedan de låtit aftvinga sig bekännelsen derom, för hundrade gången söka återtaga den och hos sin tillbedjare väcka ny oro, ny osäkerhet. Hvem vill väl också påstå, att icke qvinnan bör begäras, att hennes naturliga blyghet bör förstumma hennes läppar första gången, de söka uttala det ord, som en gång uttaladt ger mannen rätt att skåda in i hennes hjertas hemligaste tankar och att af henne fordra allt, hvad kärleken kan gifva. Men denna fruktan finnes icke hos det oförderfvade hjertat, så länge den ömsesidiga böjelsen ännu icke på någondera
20 sidan funnit ett ord att uttala sig. Den finnes ännu mindre, sedan intet mera återstår att dölja, då endast öppen förtroendefull välvilja kan göra mannen detta förtroende värdig; medan det flärdfulla hjertats nycker och ännu låtsade motstånd endast stegrar hans passion, för att, då denna engång slocknat, väcka hans afsmak. Ty det förhåller sig verkligen så, att mannen, då han låtit sig hänföras af blind passion, förr eller sednare känner detta som en förnedring, och harmen deröfver kommer honom att missakta dess upphof. För den behagsjuka, hvilken blott önskar sig en tillbedjare för dagen, hvars svaghet smeker hennes
30 fåfänga, eller på sin höjd blott begär ett lika flygtigt känslorus, kan en sådan lek med mannens känsla vara rätta sättet. Men den qvinna, som vill fångsla honom för lifvet, må hon akta sig att förbyta hans känsla till passion; hon skall eljest straffas med hårdhet och vanvård, om mannens sinne är mindre ädelt, med kallsinnighet äfven af den ädlaste – ty passionen har en öfvergång och förstör äfven kärleken. Och endast sann ånger kunde göra henne förtjent af ett bättre öde; ty hennes hjerta är af flärden förderfvadt, och den unga flickan betar sig, ledd af dess dunkla instinkt på samma sätt, som den utlevade koketten af kall beräkning – Amalias lif hade icke känt lögnen. Hon älskade och
40 älskades; hon visste det, och hon hade intet att dölja, men också intet att bekänna, ty ingen hade affordrat henne en bekännelse.

Det var derföre utan all öfverläggning, hon med glada och välvilliga blickar och med en rodnad, hvaraf hon intet visste, som hon mötte den unga mannen. Hans ögon strålade af glad beundran och tacksam glädje; och det skulle varit svårt för en målare att finna någon skönare bild af lifvets lycka än de båda ungas, der de helsade på hvarandra, utan kyss, utan ens en handtryckning, sedan under en stum sekund skådade in i hvarandras ögon och hjertan, men i den nästa under glad samspråk åter glömde detta ögonblicks förlägenhet.

50

(1:0 44)

II.

Dessa stilla fröjder voro snart förbi. En dyster blodig tid gick åter upp öfver Finlands tysta, fridfulla ängder, och fäderneslandets söner rycktes från alla hjertats veka till svärdets skarpa lekar. Axel, så hette han, som egde Amalias kärlek, var vid hären i södra delen af landet. Hvarje

vecka medförde underrättelser om denna härs fortfarande återtag. Mången moders, makas eller älskarinnas hjerta kände en hemlig glädje vid öfvertygelsen, att inga strider skulle förefalla, döljande för sig sjelf följderna af denna deras älsklingars befrielse från hvarje fara. Men Amalia tillhörde icke dem, eller om stundom en känsla af glädje ville taga plats i hennes hjerta, förjagade hon den snart såsom egennyttig och ovärdig. Hon skulle kanske snart återse, den hon älskade, men hon kände en beklämning redan vid tanken på detta för fäderneslandet förnedrande och olyckliga återseende. Ty hon skulle ju i omedelbar följd deraf se fienden råda i den stilla fäderneboningen och sina blomstersängar nedtrampas af hans hästars hofvar. 10

Återseendets dag kom. Axel sändes ifrån Brahestad med en trupp jägare till Frantsila, och vid denna väg låg Amalias fädernehem. En kort timma rastades i trakten, och Axel ilade under tiden att möta henne. I återseendets första ögonblick tog det älskande hjertats vecka känsla öfverhand, och med ljufva tårar föll hon till hans bröst, glömmande, att detta var den första bekännelsen om, hvad i hennes hjerta föregick. Han frågade intet, hon endast gret sina tysta tårar. Men i nästa ögonblick drog hon sig tillbaka från hans omfamning. Det skedde icke för att återtaga den stumma bekännelsen. Båda talade från denna stund med hvarandra, som hade de redan länge sedan gifvit det formliga löftet om en kärlek för lifvet, trygga båda i medvetandet, att denna kärlek verkligen fanns, tryggare än ofta ett formligt löfte förmår göra ett djupare kännande sinne. Men i bådas blickar röjdes likasom en blygsel öfver anledningen till detta oförmodade återseende. Han förstod väl hennes nedslagna blick, och den bittra känsla, som härvid intog honom, pressade några stora tårar äfven ur hans föga tårvana ögon. Med en förbannelse öfver det hårda öde, som tvang honom att här inför henne stå som en flykting, och öfver dem, som vållat denna förnedring, bröt han slutligen denna vecka, nedslagna stämning, och nu var hon den vältaliga, förhoppningsfulla tröstarinnan. 20 30

På det korta mötet följde nu en tid af vexlande bekymmer. Amalias fader, som tagit afsked ifrån sin tjenst, för att med den enda dottern lefva på den sparsama inkomsten af sin lilla egendom, tillhörde således icke dem, hvilkas verksamhet på tjenstens vägnar den segrande fienden tog i anspråk. Men der så få tjenstemän funnos, blef hans biträde snart anlitadt för ordnandet af lefveranser, transporter och inquarteringar, och hans enkla men välförsedda boning valdes vanligen till logis för det fientliga öfverbefälet. Så bodde der äfven nu en öfverste, väl förekommande och vänlig mot sitt värdfolk men uppmärksam och sträng i utöfningen af sin tjenst. Amalias fader tjenade, emedan han kände Tyska språket, denne och det oftast här församlade underbefälet vid förefallande behof till tolk och var för öfrigt deras högra hand vid hvarje svårighet i manskapets förhållande till allmogen. 40

Sent en afton anlände till gården en patrull, hvilken såsom fånge medförde en ung bonde med bakbundna händer. Han framställdes för öfversten, och underofficern, som förde patrullen, rapporterade, att han funnit denna man smygande kring gården i den närbelägna skogen. Spåren i snön efter de skidor, han begagnat, läto förmoda, att han kom från den trakt, landets troppar innehade, och det hade derföre ansetts nödigt att bemäktiga sig honom. Bonden såg slö och enfaldig ut, och det syntes öfversten, att man icke skulle valt en sådan till spion; men han kunde dock hafva sig något bekant om fiendens ställning, och ett förhör med honom börjades. Men till hvarje fråga, som på illa råbråkad Finska framställdes af öfverstens adjutant, svarade den 50

fångne sitt enformiga »en ymmärrä». Man tillkallade derföre såsom vanligt Amalias fader. Vid hans inträde löstes plötsligen fångens tungas band, och förrän öfversten hunnit i dundrande ton gifva honom befallning till tystnad, hade han redan talat några snabba, för de närvarande fienderna obegripliga ord.

De tycktes ock hafva förorsakat oro hos den gamla mannen, hvilken icke lätt återkom till sin vanliga lediga tolkning af frågor och svar. Af dessa sednare upplystes, att bonden var hemma i Kalajoki, en socken hvilken redan innehades af de eröfrande fienderna, och att han var på väg till sin här bosatta syster, hvilken, enka med flera barn, i dessa bistra tider väl behöfde en manlig beskyddare. Bondens tal var så enkelt och sannolikt, hans uppsyn på hjertans godtrogen, att de flesta närvarande icke betvivlade dem. Endast öfversten kände sig icke tillfredsställd genom förhöret. Hans forskande blick gick fram och åter från inquirenten till tolken, och ett drag af sorg framlyste jemte oron och misstänksamheten i hans skarpa anletsdrag. Han förklarade nu kort, att man borde vänta på närmare utredning, och befallte, att fången skulle på det noggrannaste bevakas.

«1:0 46»

20

III.

Allt skulle kanske likväl aflupit lyckligt. Men då fången bortfördes öfver gården, möttes transporten af Amalia. Öfver hennes läppar stal sig ett halfqväfdt smärtans utrop, och vacklande stödde hon sig mot en nära vägg. »Amalia!» utropade fången och höjde mot henne de fängslade händerna. Men hon stod redan åter upprätt, vände sig utan ett enda ord ifrån den forskande vakten och fången och gick med stadiga steg öfver gården.

30

Dagen förgick, såsom hvarje den sorgfulla jordens dag, under hemliga bekymmer för månget människohjerta och äfven för de trennes i denna vrå af jorden. Mot aftonen inträdde öfverstens adjutant i Amalias faders rum, hvarest äfven hon var närvarande, och framförde med något omsvep fångens önskan att få tala vid henne. Med ett utseende af sårad stolthet vägrade hon kort. Men officern lät icke härvid bero utan upplyste småningom, att fången såsom spion af krigsrätten var fälld och icke skulle ega många minuter kvar att lefva. Under hans tal, hvars förfärligt bittra innehåll fadren förgäfves sökte att mildrande uttyda, och hvilket han genom korsande frågor flerfaldiga gånger afbröt, skakades Amalia af våldsamma feberrysningar. Hennes fasa stegrades, då adjutanten beredde sig att framföra hennes afslag på fångens begäran, och hon deruti tyckte sig finna en bekräftelse på hans hotande ord, hvilkas sanning hennes hjerta så lätt förledt henne att ännu betvifla. Han fixerade derunder skarpt hennes bleknade anletsdrag. Men anande stundens vigt, qväfde hon våldsamt hvarje yttring af de känslor, som så djupt skakade henne. Fadrens begäran om ett glas vatten kom hennes bemödande till hjälp. Under det hon efterkom hans önskan, fick hon tillfälle att vända sig från fremlingen och låta det första ögonblickets intryck osedt försvinna. I det nästa förklarade hon genom fadren sin beredvillighet att genast besöka fången; och med fasta steg och kall beslutsamhet tecknad i det marmorbleka anletet följde hon fremlingen. En hastig blick till fadren sade denne, att hans dotter kunde på egen hand sköta äfven de lotter, som gällde lif och död.

40

Hon ville taga vägen till det rum, der hon visste att fången dagen öfver blifvit bevakad, men officerns steg antydde ett annat mål för vandringen. Ännu en osäker blick kastade hon tillbaka. Den mötte

fadrens sorgsna, der denne stod vid fönstret, blickande efter henne. Häraf stärkt följde hon ännu sin ledare.

Der låg tätt invid gården den lilla skogskullen med tjärdalen, som utgjort platsen för Amalias oskyldiga barndomslekar. Här vid dess rand såg hon ett kommando soldater, hvilka tysta och allvarsamma stodo hvilande på gevären. Och då ledet öppnades, för att gifva plats åt hennes följeslagare och henne, satt der på några torfvor, lutande mot en trädstam, fången, den förmenta unga bonden, den man, hon älskade – ty det var han. Han hade i dyster liknöjdhet tillslutit de modigt blickande ögonen, och hans tankar sväfvade nu just bort till henne, då han väcktes ur sina sorgsna drömmar af gevärens rasslande och de kommandes steg. Amalia stod som fastvuxen vid marken, ty så nära och förskräcklig hade hon icke föreställt sig upplösningen af det hotande äfventyret. Deras blickar möttes och häftades vid hvarandra med en känsla, som saknade ord – emedan den icke behöfde dem.

10

Axel hade delat härens förbittring öfver det jemna återtåget. Han kände ett verkligt behof att hur som helst få våga sitt lif, få underkasta sig någon fara för fäderneslandets skuld. Efter slaget vid Siikajoki lifvade hoppet om en allvarlig strid hela hären, och detta hopp ingaf allt en ny anda. Kunskapare utsändes äfven från den afdelning, som låg i Frantzila, på vägen mellan Uleåborg och Kuopio, och Axel erbjöd sig med all ifver att förrätta en sådan tienst. Kanske bidrog äfven längtan att återse den älskade härtill; men för sig sjelf tillstod han blott, att detta återseende så mycket säkrare skulle förskaffa honom nödiga upplysningar. Lyckligt hade han passerat fiendens förposter och redan ett dygn uppehållit sig i trakten, då han af en utsänd patrull öfverraskades och blef tagen.

20

Men hans föregifvanden vid det derpå följande förhöret syntes så sannolika, och han spelade så väl sin antagna rol, att endast hans för en bonde ovanligt lifliga och bildade anletsdrag väckte misstanka. Denna ökades vid hans konfronterande med Amalias fader och genom hans egen oförsigtighet vid mötet med henne sjelf.

30

Den unga mannen visste väl, att man i krig icke tar det så noga med ett menniskolif, och hans öde öfverraskade honom mindre, än det gjorde honom sorg att icke få deltaga i de väntade striderna för fäderneslandet. Men väl öfverraskades han af Amalias plötsliga uppträdande i denna hans sista stund: ty på hans begäran skedde det icke. Han fann det dock snart naturligt, att hon sökt underrättelse om hans öde och af sin kärlek fördes till ett sista afsked, hvars all hans styrkas pröfvande intryck han nu redan erfor, förrän ett ord blifvit vexladt. För Amalia sade åsynen af, hvad här föregick, allt. Hon förvånades icke öfver Axels förmenta begäran att ännu få återse henne. Smärtan af detta återseende hotade att beröfva henne all besinning; men ett dunkelt hopp, att ännu räddning vore möjlig, uppehöll henne. Nästan omedvetet vände hon efter ett stumt ögonblick sina ögon från fången till dem, som traktade efter hans unga lif. Hennes blick häftades för ett par sekunder på anföraren för kommandot, ty hon igenkände i en subalterns dräkt öfverstenen sjelf. Men såsom af en ingifvelse vände hon sig snabbt åter till fången utan att hafva förräddt sin upptäckt. Axel hade uppstigit och med stilla röst började han: »förställning» – tjenar numera till intet – ville han tillägga; men han afbröts ögonblickligen af Amalias kalla fråga: »onko sinulla mitään sanomista sisarestas.» Häpen förstummades han. Men en blick af henne tvang honom att nästan ovillig ingå på det samtal, hon börjat, och sedan hon upprepat frågan, svarade han med ett bönfallande uppdrag för den föregifna

40

50

systemens vård. Hon lofvade med många ord att för denna göra allt, hvad hon kunde, och i dem inflätade hon en uppmaning till honom att icke förlora allt hopp. Han förnyade sin bön, tilläggande tacksägelser och ur hjertat gående varma försäkringar om sin tillgifvenhet. Deras samtal kunde hafva varat länge, om icke adjutanten på en vink af öfversten tillsagt henne, att det vore tid att skiljas. Med ett välsignande ord till afsked, en bön ur hjertats djup, vände hon sig för att gå. Men då hon i Axels med den djupaste smärta kämpande uppsyn läste, att han var i begrepp att verkligen lemna all förställning, så stadnade hon
10 ännu för att förnya sin försäkran, att allt skulle gå väl – »för din värlösa syster» tillade hon. Ett ögonblick var hon i begrepp att knäfallande söka röra öfversten till mildhet. Men hans förklädning afhöll henne derifrån, och hon vågade icke ens kasta en blick åt den sida, der han stod. Ut i ett par de öfriga krigarens drag trodde hon sig dock i stället för blodtörst upptäcka ett förstulet, medlidsamt leende.

Hon gick. Men då hon lemnat kretsen, tog qvinligheten öfverhand, och heta tårar strömmade ned öfver hennes kinder. Likväl stadnade hon i skydd af en byggnad för att med bäfvande hjerta afvakta slutet på detta uppträde. Hon såg då öfversten lemna ledet, för att gå mot gården, och manskapet, fördt af adjutanten, slutande sig kring fången äfvenså följa honom. Med lättadt hjerta och med en innerlig tacksamhetssuck till försynen ilade hon, utan att af dem märkas, till fadrens rum och kastade sig högt gråtande till hans bröst. Hennes tårar voro smärtans tillbakahållna, nu blandade med glädjens. En lång stund förflöt, förrän hon fann ord att för fadren förtälja, hvad som händt.
20

Öfversten ehuru sträng i utöfningen af sin tjenst, var en rättvis och menniskoälskande man. Han misstänkte väl, att fången var en kunnskapare, känd af gårdens invånare; men han ville ega säkerhet, förrän han lemnade hans unga lif åt döden. Ännu var derföre Axels öde icke afgjort; utan öfversten hade, sedan han förgäfves sökt upplysning hos gårdens trogna, af husbonden varnade tjenare, velat genom anförda pröfning öfverraska de båda ungas känsla och föranleda deras uppriktiga bekännelse. Utan att vinna någon bestämd öfvertygelse, hade han likväl i fångens ansigte trott sig läsa känslor för den unga qvinnan, hvilka voro stridande mot hans uppträdande som bonde. Men han hade själf älskat och egde i sitt hemland ännu såsom maka föremålet för sin kärlek. Han förmodade nu åter att endast kärlekens längtan fört den unga mannen till denna förklädnad. Och då ingenting tillkännagaf en förbindelse med landets krigshär, kunde han icke förmå sig att fälla
30 en kanske oskyldig dödsdom. Ja han kände en hemlig tillfredsställelse deröfver att här kunna skona, och han gaf derföre befallning att återföra fången och endast noga bevaka honom.
40

(u:o 47)

IV.

Sedan hennes häftigt upprörda känsla genom utbrottet lungnats, hade Amalia ett långt samtal med sin far. Omedelbart derpå, då redan skymningen inbrutit åkte hon i en lätt släda från hemmet, försedd med ett passeport af öfversten, för hvilken fadren anmält, att hon begaf sig till den icke aflägsna prestgården, der hon någon tid kunde vistas under fruns i huset för hennes år och dessa oroliga tider passande beskydd.
50

På prestgården, den sedan genom slaget vid Revolaks så beryktade, var dock Amalias besök kort. Hon underrättade sig blott under samtal med värden, och under det hon höll i sitt knä hans treåriga son, den sedan berömda diktaren Mellin, om generalitetet som här hade sitt hufvudquarter, och om den i närmaste häromkring förlagda fiendliga

styrkan. Ingen kunde derom lemna henne bättre upplysning, än den patriotiske mannen, som redan uttänkt mången anfallsplan, och upprepadt utgjöt sin ifver i försäkran, att ett klokt ledt anfall otvifvelaktigt skulle lyckas. Då Amalia begaf sig härifrån, vände hon icke sin kosa mot hemmet, utan lät den pålitliga gamla trotjenaren, som ledsagade henne, åka vägen fram mot Paavola och Frantzila. Med öfverstens pass hoppades hon lätt komma förbi alla förposter och patruller.

Hennes förhoppningar syntes dock snart bedraga henne. De åkande hade ännu icke hunnit en mil framåt då en kosackpatrull mötte dem. Amalias hjerta hoppade högt då det sträfvade ropet: ktå idjått! skallade emot dem. Hvarken hon eller hennes gamla körsven kunde gifva ett svar mycket mindre en lösen. De vore tvungne att stanna. Amalia höll högt upp öfverstens passeport, men detta varnade ryttarene icke genast i mörkret, utan drengen fick af deras nagjkor uppbara några skarpa vedermälen för sin så naturliga tystnad. Förskräckelsen öfver detta bemötande förde på Amalias tunga det enda Ryska ord, hon lärt sig »polkovnik». Det verkade också som en trollformel och gjorde de förskräckande krigarena genast tysta och stilla. Deras förare nedsteg af hästen och närmade sig Amalia. Och då han i halfmörkret kunde skönja något af hennes ungdomliga anlete, så hade han väl varit böjd att anse denna rara last vara destinerad till polkovniken, om blott en sådan ännu funnits åt det håll, dit de resande sträfvade. Han torde derföre funnit det troligare, att resan skedde från polkovnikens logis, och under sådana förhållanden ansåg han det icke förbjudet att ömsom stryka sitt eget yfviga skägg, ömsom Amalias af rodnaden åter värmda kinder.

I denna nöd upprepade Amalia det magiska ordet och trängde pappret i kosackens hand. Denne rätade sig vid dess mottagande ofrivilligt och förde handens tvenne finger till mössan. Derpå öfverlade han med sina kamrater, hvad som var att göra. Deras ordres förbjödo dem att låta någon passera åt det håll, dit de resande ernade sig. Men de förstodo väl alla, att det papper, anföraren höll i handen åtminstone pretenderade vara en öfverstes tillståndsbrief till en sådan resa. Under deras öfverläggning hade drengen på Amalias tillsägelse framtagit elddon och tulikuppi. Han ville begifva sig till skogen för att få stickor till bloss. Men då Amalia icke vågade stadna ensam, skar han beslutsamt sådana ur slädbotten, och i en hast uppflammade under hans bemödanden en fladdrande låga. Kosacken tog blosset, lyste dermed på Amalia, utbrast i ett: »Ah ti milinka!» sade derpå ett par ord till kamraterna och stoppade under sitt eget och deras gälla skratt blosset i drifvan. Saken var den, att den gamla krigaren lika litet kunde läsa vid eldsken som vid dagsljus. Hans kamrater voro alla lika skriftlärda som han. Drengens välmenande upplysning upplyste dem derföre icke i det minsta om, hvad som borde göras.

Men de letade dock icke länge efter råd. En af manskapet tog utan att säga ett ord de resandes häst vid tyglarne och vände den tillbaka oaktadt alla drengens protester med ord och tömmar. Här hjälpte således intet annat än att resa tillbaka. En af patrullen red bakefter slädan, under det att de öfriga sjungande redo förut. Amalia gret derunder osedda, bittra tårar, men hennes mod öfvergaf henne dock icke. Efter en quart timmas sakta ridt, hörde den bakom slädan posterade kosacken af de förutridandes glada sorl, att den kära flaskan passerade laget. Han tillropade dem ett par ord, och efter erhållet svar sträckte han, så att snön yrde högt upp, fram förbi slädan.

Knappt hade detta skett, förrän Amalia hellre kastade sig än steg ur slädan och blef tiggande på knäna på vägen, nedhukande sig till marken. Ett obetänksamt förvåningens utrop af drengen höll på att förråda hennes företag, men en hastig och tyst tillsägelse bragte honom att ännu i tid rätta sitt felgrepp, och han hojtade och klatschade nu åt den villiga hästen, så att hans ifver väckte kosackernas åtlöje. Emelertid låg Amalia qvar orörlig, med hjertat hörbart klappande. Redan hörde hon endast spridda ljud af kosackernas glammade samtal. Snart bortdogo äfven dessa. Då sprang hon pilsnabbt upp och hastade öfver den jemna, starka skaran inåt skogen.

(u:o 48)

V.

Hvarje ädel uppoftande känsla blir äfven hos mannen lifligare, om den förmedlas af kärleken, ungdomens svärmande, eller familjebandets innerligare. Men för qvinnan finnes ingen ädlare verksamhet, om denna icke lifvas af kärleken. – Isynnerhet har moderskärleken ledt till de upphöjdaste handlingar. Men äfven ungmöns kärlek kan gifva den svaga mod och krafter till företag, hvilka historien upptecknar bland de äldaste.

Amalia var icke ställd på en plats eller i en belägenhet, som tillät henne att utföra storverk. Men hon lefde dock på en tid, när äfven qvinnors bröst upptändes att behjerta fäderneslandets nöd, och hon delade den känsla, som lifvade de flesta af hennes medsystrar. Framgången vid Siikajoki hade väckt allmän förtröstan, och det fanns ingen, som icke stundligen väntade ett nytt anfall på fienden och af detsamma hoppades en seger. Amalia kände detta af sin faders och prestens i orten samtal, af hvarje bondes ofta yttrade längtan efter ett lyckligt afgörande. Så snart hon derföre såg Axel fången, anade hon, att han varit utsänd att rekognoscera fiendens ställning, för ett tilltänkt anfall. Hans tillfångatagande bragte henne derföre fruktan och sorg, icke blott emedan det förde honom i lifsfara, utan emedan fäderneslandets sak derigenom kunde lida. Så förenades i hennes själ kärleken till honom och till detta betryckta fädernesland, och med den försköning, kärleken alltid ger sitt föremål, vexte för hennes föreställning den älskades fara snart till fäderneslandets. Hon uppgjorde mångfaldiga planer till hans befrielse, men hon fann icke uti någon säker utsigt till framgång: ty han bevakades strängt och oafåtliga. Slutligen insåg hon ingen annan utväg, än den att sjelf söka utföra Axels uppdrag, underrätta den fosterländska hären om fiendens ställning, föranleda ett anfall och genom detta äfven rädda sin älskling ur fiendens hand. Huru hon skulle åstadkomma detta, derom hade hon ännu icke någon föreställning. Men för ett ungt sinne och dertill ett, som så lifligt åtrår, hvad det eftersträfvar, visar sig hvarje företag vara en lätt sak, och svårigheterna försvinna för detsamma som fläckarne i solen.

Amalias enda rediga beslut var att söka hinna den fosterländska armeens förposter. Att sedan anträffa dess befälhafvare och genom skildringen af den fientliga härens spridda och oberedda ställning uppegga denne till ett anfall, ansåg hon för en lätt sak. Ödet, åt hvars gynnsamhet hon anförtrorde sig, tycktes nu väl till en början vilja tillintetgöra hennes stora planer. Men den framgång, hvarmed hon befriat sig ur kosackernas våld, ingaf henne nytt mod och nu förtröstan till sin lyckliga stjärna. Snart hotades hon dock åter af ett nytt missöde.

Hon hade nemligen icke framträngt i skogen öfver ett par hundra alnar, då hon plötsligt möttes af en man i den bekanta gröna uniform, som då bars af Savolaks jägare. – Han halkade på sina skidor lätt fram

öfver drifvan, bärande i en rem öfver axeln sin tunga studsare. Häpnaden öfver detta möte betog henne all kraft att röra sig framåt, och hon stannade för att invänta hans ankomst. Utan att bevärdiga henne med ett ord satte karlen båda tummarne för munnen och framlockade ur detta naturliga instrument en hvissling så gäll, att den hotade sönderslita hennes örhinnor. Knappt hade detta skett, då en annan jägare framskyntade mellan träden, sedan en och ännu en, ända till sex stycken. En ibland dessa, som har det ljuslockiga hufvudet högre än alla de andra kastade sig, sedan han låtit henne genomgå en kort men uppmärksam granskning, vårdslöst ned på marken, mottog af en annan jägare den lilla obetydliga renseln och började utan krus sin tarfliga måltid.

(n:o 49)

VI.

Efter den hastigt slutade måltiden lemnade jägaren fältflaska och rensel till sina kamraters disposition och började ett samtal med den unga flickan, för hvars bequämlighet han under tiden artigt hade sört genom att låta för henne utbreda en soldatkappa öfver drifvan och med några vänliga ord erbjuda henne att på den taga plats. Amalia, som i början icke kunnat helt och hållet förjaga en för hennes kön så naturlig rädsla vid detta oförmodade möte, hade under det lugna bemötandet åter fattat mod. Tyst afvaktade hon, hvad som skulle följa, derunder förstulet betraktande den resliga krigaren, af hvars utseende och uppförande hon lätt kunde sluta, att han var de öfrigas förman. Vid hans tilltal svarade hon derföre lugnt och redigt på hvarje fråga, bekände öppet afsigten med sin vandring och yttrade sin önskan att blifva förd till öfverbefälhafvaren. Men på de fortsatta frågorna angående fiendens ställning ville hon icke svara, emedan hon af den frågandes ungdom fruktade, att hennes okunnighet i krigets förhållanden och ovana vid ett för dem passande språk skulle framkalla hans åtlöje. Inför en gammal man, sådan som hennes fader, tyckte hon sig kunna med mera frimodighet framställa, hvad hon visste, och sedan hon nämnt, att hon endast öfverförde uppgifter ifrån presten i församlingen och en annan sitt fädernesland tillgifven embetsman, förnyade hon sin begäran att blifva framställd för den kommenderande.

Men den unga krigaren syntes icke hugad att så lätt låta henne undkomma. Under förnyade snärjande frågor aflockade han henne också snart nästan allt, hvad hon hade att förråda. Endast Axels namn och öde förteg hon fast, för att icke tillåta minsta misstanke om de närmare bevekelsegrunder, hvilka förde henne till ett för hennes kön och ålder så äfventyrligt företag. Hennes ransakare märkte väl, att ännu några hemligheter lågo flickan på hjertat: men då han icke ansåg sig kunna vinna några ytterligare upplysningar, reste han han sig plötsligen, släckte sin pipa, hvilken han under samtalet påtändt, öfverlemnade Amalia åt tvenne af sina följeslagare, jemte en tyst befallning till dessa, och begaf sig åtföljd af de öfriga längre fram mot Revolaks.

De båda jägarena tillsade Amalia korrt, att hon borde följa dem, och så snabbt hennes krafter det tillät, gick deras färd framåt genom skogen. Ungefär en timmas tid hade hon redan plågad af trötthet åtföljt sina ledsagare, då skogen plötsligen ljusnade, och hon befann sig inom inhägnaden kring en liten torpstuga, ur hvars glugg en vänlig ljusstrimma lyste dem till möte. Med en tacksamhetens bön på läpparne inträdde hon öfver stugans tröskel, der hon bland flera män äfven såg tvenne qvinnor, hvilkas närvaro ingaf henne en förtröstan,

den hon i de tystlåtna krigarens sällskap saknat. På dessas tillsägelse satte sig ett par af de närvarande karlarna i rörelse. Soldaterna sjelfva satte sig, utan att vidare bekymra sig om henne, till stugans bord att pröfva innehållet af den flaska, hvilken husets värdinna på deras tillsägelse med någon motvilja nedtog ur det brokigt målade hörnskåpet. Endast den andra qvinnan, en ung flicka, närmade sig Amalia, der hon trött nedsjunkit på bänken, och gjorde henne några deltagande frågor, hvilka i den öfvergifvenhet, uti hvilken hon befann sig, lockade en osedd tår i hennes öga.

10 Snart hörde hon de välbekanta knarrande ljuden af en slädes rörelse utanför stugan. Den ena af de nyss utgångna männerna inträdde och tillsade soldaterna, att allt var färdigt. Deras eget välbefinnande och kanske betraktandet af Amalias sköna ansigte syntes hafva väckt deras medlidande, ty den ena af dem bad henne i en oväntadt mild ton och vänliga ordalag begifva sig ut för att färdas vidare. Med en suck efterkom hon befallningen. Den unga bondflickan följde henne med en slädfäll, hvilken hon omsorgsfullt svepte kring henne i släden. Under Amalias tacksägelse för denna välvilja satte sig en ung bonde såsom kusk på ena slädkanten, den ena af jägarna på den andra, och det bar 20 nu af i raskt traf ut ifrån gården. Inom kort tid hade de resande hunnit från den ojemna och obanade väg, de nu följde, till öppna landsvägen, och under den raska jemna farten inslumrade Amalia, uttröttad af bekymmer, nattvak och ansträngning, med tanken ännu fästad på honom, för hvars räddning hon tyckte sig gerna vilja lida allt. Denna tanke kom henne att glömma det plågsamma i hennes närvarande belägenhet och förde glada drömmar till hennes föga bekväma nattläger.

 Då och då halfvaknade hon ännu ur sin slummer och öppnade de tunga ögonlocken; men hon såg för hvarje gång endast de båda 30 körsvennernas mörka figurer och den täta skogen, hvars aflägsnare träd syntes röra sig fram öfver den snöhöljda marken. Småningom föll hon i djupaste sömn, och en timma förgick, utan att hon visste af dess snabba flygt. Då stadnade åkdonet, ett ovant sorl träffade hennes öra, och hon vaknade. Det var redan full dager, och det skådespel, som i den tidiga vårmorgonen mötte hennes blickar, vållade, att hon ännu en stund satt orörlig i sin släde utan att lyssna till jägarens maning, att de voro framme på ort och ställe.

 De hade stadnat på en halföppen bondgård, genom hvilken vägen syntes leda, och på denna framtågade nu just, tätt förbi Amalias 40 förvånade blickar, en bataljon infanteri, sedan tre stycken fältpjeser, framforslade på slädar, med deras manskap, och på dem följde ännu en bataljon af samma Savolaks infanteri som den förra. Några dragoner suto i sadeln, färdiga till uppbrott, vid hufvudbyggnadens ingång, och andra höllo derbredvid flera sadlade hästar, hvilkas vackrare mundering tillkännagaf, att de tillhörde befälet. Icke långt derifrån rörde sig i brokiga grupper en infanteripikett kring de kopplade gevären. Några förespända slädar och soldater af olika vapen spridda kring gården fulländade den rörliga taflan. Här stodo några kring en rykande kittel, ur hvilken man i ett trädstop bjöd äfven en och annan af de 50 förbitågande en varm dryck. Der åter glammade man kring en öppnad rensel. Bland dragonerna kretsade från man till man den glänsande kopparflaskan, medan andra smulade bröd åt officerarnes hästar, hvilka stolt gnäggade till svar mot artilleriets uttröttade dragare. Officerare och underofficerare strömmade ut och in genom husets dörr och sprungo med maningar till hvarandra förbi, för att upphinna de

redan framtågande bataljonerna. Öfverallt hördes kommandoord, befallande tilltal, glammande mummel och dämpadt skratt. Amalia satt qvar förvånad och mottog med häpen blick flera slängkyssar de sjelfsväldiga unga schersanter, tills den eskorterande jägaren slutligen något omildt tog henne i armen, för att hjälpa henne upp ur släden.

Det kostade henne någon möda, att öfvertala hans stumma tjensteifver att tillåta henne inträda i ett öppet bryggkök, der hon såg ett par qvinnor framför den flammande brahrasan. Qvinlig omvårdnad om det yttre förmådde henne att här söka ett ögonblicks tillflykt för att ordna sina af de nattiga färden förderfvade lockar och drägt. Men många minuter tilläts henne icke att offra på toaletten, ty der inne i pörtet fanns nu befälhafvaren, för hvilken hon önskat blifva framställd. Då hon åter trädde ut, såg hon densamma långa smärta jägaren, hvars möte hon gjort i skogen, spränga in på gården och kasta sig af den löddriga hästen. Han igenkände henne genast, gick emot henne, fattade henne utan omständigheter vid handen och förde henne med sig in i pörtet.

Hennes ledsagare var, som hon snart derefter upptäckte, den sedan i Finska hären så ryktbara Malm, som nu införde henne till fördelningens befälhafvare Grefve Cronstedt. Denne, som satt vid bordet omgifven af en mängd officerare, var som bäst sysselsatt att utfärda en rapport till Adlercreuz, hvilken på samma gång som han från Lumijoki skulle göra ett anfall på positionen i Revolaks. Med några ord underrättade honom Malm, att detta anfall redan börjat, emedan kunskapare från det hållet hört en liflig gevärseld. Cronstedt gaf ögonblickligen order till uppbrott. Men ännu kunde hans fördelning icke förrän efter tre timmar vara framme vid Revolaks. Underrättad om den unga flickans patriotiska afsigter qvadröjde han sjelf ännu en fjerndels timme ensam med henne och Malm. Hvad hon meddelade, är okänt. Men man vet, att de underrättelser, han så oväntadt erhöll, bestämde honom att fullfölja anfallet, äfven sedan han fått veta, att Adlercreuz blifvit tillbakalagen. Vid hans afresa sågs den unga flickan sätta sig vid hans sida i släden. Dragonerne slöto sig till densamma, och Malm jagade förut, för att upphinna sin tropp.

«n:o 50»

VII.

Slaget vid Revolaks var slaget, och de fallne multnade redan under den blommesådda gräsmatta, som nordens midsommar bredde öfver fälten. Härarne hade dragit sig till andra trakter, der fäderneslandets jord blodades af ärorika men fåfänga strider.

Amalia satt åter i fädernehemmet, hvarest fridens stillhet rådde. Der ute i trädgården blomstrade allt gladt. Finken flög sina rörande slag i den närbelägna skogsbacken, och hiordarnes klockor klingade så fridfullt öfver fälten. Men Amalia satt der vid fönstret, utan deltagande för naturens och landtlifvets stilla behag, hvori hon förut funnit sig så lycklig. Hennes svarta drägt kontrasterade sorgligt mot den glada omgifningen, och på kinden, som i den herrligaste sommarfullhet var snöblek, glänste tårar, tårar af bitter sorg och saknad.

Det gifvas människosinnen tröga, svaga, hvilka utan farhåga, utan omsorg se lifvets stunder förrinna, hvarken tänkande på den närvarande fröjdens förgänglighet och ödets omvexlingar eller på medel att afvärja dess slag. Deras sorg, då detta slag träffar, kan vara häftigt som barnets; men den är snart öfvergående, ty der bemödandet icke ansträngt några krafter, der kan icke heller själens kraft af motgången krossas. Men då människan sträfvat och vågat och hoppats och

fruktat, och åter för hundra gången hoppats på en försyn, som icke tillåter det redliga arbetet blifva fruktlöst, då brytes hennes kraft, när likväl ett oblidt öde förhärjar, hvad hennes mod och möda vunnit, och hon står der hopplös, utan något enda mål för lifvets sträfvanden. Amalia hade pröfvat detta. Ty det är icke stora händelser, som företrädesvis pröfva människans styrka. En ringare tilldragelse i ett ringa lif kan ofta träffa ett människohjerta djupare än en riken omhvälfvande händelse. Det är nog, att människan för ett ädelt mål pröfvar sina krafter, att hon längtar, sträfvar och hoppas. Der sönderslitas då samma hjertats fibrer af ett svagare slag som af ett starkare.

Men återvändom till berättelsen. Då infallet vid Revolaks skedde, framryckte en del af den fätaliga hären långsamt isen, en annan del öfver land mot kyrkan. Den sednare skulle passera äfven den gård, Amalias fader bebodde. Bevekt af den unga flickans kärlek, hvilken Amalia under färden öppet röjde vid berättelsen om fångens öde, och äfven sjelf deltagande för den modiga unga mannen, hade befälhafvaren låtit en tropp skidlöpare genom skogen kringgå denna gård. Det öfverensstämde också väl med hans håg, att icke genom en stormning förorsaka onödig blodsutgjutelse, utan spara alla krafter för ett anfall på fiendens hufvudställning kring prestgården, på södra sidan om ån. Den sientliga öfversten, hade af sin pligt blifvit kallad till sistnämnde position, och den officer, som qvarstadnat i gården, drog sig med sitt manskap tillbaka, så snart han såg sig hotad af en kringränning. En tropp dragoner afsändes i samma ögonblick mot gården, för att påskynda deras flykt, och dennas anförare blottställde den för ett par gevärsalfvor af fienden, för att om möjligt hindra honom att medtaga fången. Dennes egen närvaro bland dragonernas leder upplyste dem snart, att ändamålet var vunnet. Man hade utan all öfverläggning lemnat honom qvar och, så snart han såg sig fri från sin bevakning, skyndade han ut och, sedan han öfvertygat sig, att Amalia icke fanns på stället, sina anfallande landsmän till möte. I samma ögonblick körde äfven en släde fram, i hvilken Axel med förvåning såg Amalia vid befälhafvarens sida. Dragonerne slöto sig kring densamma och åtföljde den upp till gården, från hvilken befälhafvaren egde den bästa öfversigt öfver det blifvande slagfältet.

Då Axel inträdde i huset, var hans första syn Amalia gråtande vid fadrens bröst. Stundens oro och vigt hade upplöst alla konviniensens hvardagsband, och hvarken far eller dotter dolde sina känslor, ehuru de stodo der i grefvens, hans adjutants och ordonnansers närvaro. Sjelf stod befälhafvaren vid en byrå, öfver hvilken han lutade sig för att med blyertspenna teckna en ordres, till hvars mottagande den väntande adjutanten redan framräckte handen. Ett par ordonnanser stodo sakti samtalande vid dörren, och ingen tycktes gifva akt på de återförenade, förrän Axel inträdde. Då slutade i detsamma grefven att skriva och sade, i det han räckte pappret åt adjutanten, med en blick på Axel: »Denna modiga flicka har befriat dig. En svag qvinnas ord har satt tusendes lif på spel. Må hon hafva talat dem i en lycklig stund, som äfven lofvar fäderneslandet befrielse.»

Förlåt min närvaro Herr Öfverste, jag skall icke saknas i ledet – sade Axel; och med en vänlig nick lemnade befälhafvaren och hans följeslagare rummet. I nästa ögonblick hördes hofslagen af de hästar, som förde dem från gården.

Axel hade fattat den älskades hand, och hennes tårade blick hvilade på honom, der hon ännu stod omsluten af fadrens arm. I detta

ögonblick dånade det första kanonskottet från stridsfältet.

»Farväl, farväl för ett återseende eller för alltid!» utropade han med en af stundens vigt högtidlig, af dess smärta bruten stämma och tryckte hennes hand mot det högt klappande hjertat.

Du går? – var hennes enkla fråga. –

»Dit pligten kallar mig,» hans lika enkla svar.

Farväl, det anar mig – för alltid. – Men du bör gå – farväl! och hennes hufvud sänktes ned mot fadrens axel. Men den unga krigaren slog sin arm kring jungfruns veka midja och lyftade henne ur faderns armar i sina, till sitt bröst, pressande läppar mot läppar och hjerta mot hjerta, och efter den korta, lycksaliga minuten lade han henne åter sakta till fadersbröstat och lemnade med snabba men osäkra steg rummet. Men då han trädde ut under den blåa himmelen, i vårsolens glada sken, lågo likväl jord och himmel för hans blickar öfverhöljda af dunkel dimma, af det dunkla flor, som smärtan och sorgsna aningar bredde öfver hans eljest skarpa och modiga öga.

Snart hade han intagit sin plats i ledet, i hvilket den fientliga kanonelden redan gjort några luckor, lättande hans bemödande att finna ett gevär och ett patronkök. Den bataljon, han tillhörde, var den första, som stormade prestgården. Lyckligt kom han genom karteschelden. Men vid ingången till gården, der hans bajonett med de öfrigas arbetade att rödja en blodig väg, bemärkte ifrån hufvudbyggnadens fönster en fientlig soldat hans från de öfrigas afstickande gråa bonddrägt. Och en ny blick sade den spejande, hvilken ännu för en timma tillbaka tillhört hans väktare, att den vildt tappre mannen var hans förra fånge. Ögonblickligen hade han rigtat sitt gevär mot Axels bröst. Med skymfordet »durak» tryckte han af, och kulan sökte sig en säker väg till den modiges hjerta. Han föll utan ett ord, men öfver hans lif banade sig de uppretade soldaterna en väg till gården och till segren.

Ännu samma dag erhöll Amalia följande rader af befälhafvarens hand, hvilken, ehuru sjelf sårad, icke glömt det intryck, den unga älskande och fosterlandsälskande qvinnan gjort på hans sinne, och den del hennes mod hade i dagens händelser. Biljetten lydde:

»Den man, ni älskat, har dött fosterlandsförsvararens skönaste död. Hans mod medverkade framför allas till den seger, hvilken Edert eget modiga uppförande förberedt. Fosterlandet skall, hoppas jag, icke glömma den del, I båda egen i dagens lyckliga utgång.»

Men fosterlandet glömde den, såsom det glömt och glömmet många sina söners uppoffringar för dess räddning. Det var dock icke denna glömska, som tärde på Amalias lif, det var förlusten af allt, hvad hennes kärlek omfattat, hvad som gifvit hennes lif en högre glädje, och för hvilket hon fruktat och hoppats Ännu ofta, sedan en tid af många år redan gjutit sin balsam i det sammangroende såret, sågs hon sitta vid det fönster, hvarifrån hon under striden sett öfver platsen, der han fäktade och föll, känt luften dallra af de dånande kanonskotten, hört gevärseldens ojemna smattrande och sett röken, som dolde de stridande, tätna, bortblåsas öfver fältet och åter nybildas. Hennes sorg egde då icke mera tårar utan brutna suckar. Men med krossadt hjerta sade hon ännu: »Han älskade fäderneslandet mer än min sällhet – därför älskar jag honom öfver allt på jorden.» Och man kan tillägga: äfven saknaden har sin himmel; och i den finnas flera lugna samveten än i det uppfyllda begärets.